

Málokdo ví, co se skrývá pod pojmem motovidlo

Tuto větu používá většina z nás, chce-li o někom říci, že je nešika. Jen málokdo ovšem ví, co se pod pojmem motovidlo skutečně skrývá.

Nutno říci, že přenesený pejorativní význam je zcela neoprávněný, neboť se jedná o velmi šikovný nástroj používaný při rukodělné výrobě textilu.

Ta byla na Valašku obvyklá místy až do počátku 20. století. Začínala zjara na polích, kde se pro tyto účely pěstoval len a v menší míře i konopí, a na pastvinách, kam se vyháněly dárkyně vlny – ovce. Pokračovala stříháním ovčí vlny, letní sklizní přadných rostlin, podzimním získá-

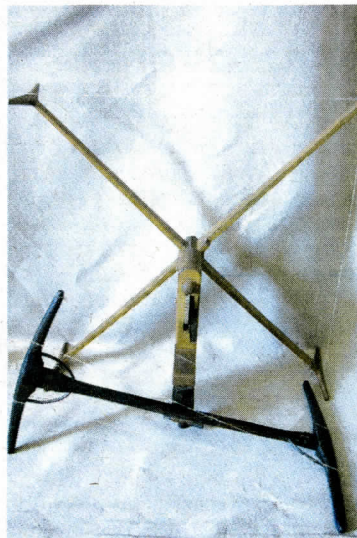
váním rostlinných i živočišných vláken a končila v zimě, kdy se z vláken předla příze (nit), z níž se pak různými technikami vyráběly hotové textilie.

Zvuky točících se vřeten a kolovratů zněly v zimě snad z každé valašské chalupy. Předlo se totiž nejen pro vlastní potřebu, či pro přivýdělek, ale do roku 1848 patřila tato činnost dokonce k poddanským povinnostem vůči vrchnosti. A nepředly pouze ženy, nýbrž i mužští „přadláci“.

Kvůli prodeji příze, nebo jejímu předávání tkalců či vrchnosti bylo nutno znát délku napředěných nití a právě v této chvíli přišlo na řadu motovidlo. To se totiž používalo jednak k převíjení napředěné příze z vřeten a či cívky kolovratu do svazku nití určitých rozměrů, jednak k jejímu měření.

Proto byly rozměry ramen motovidla, na něž se niti namotávaly, striktně stanoveny (měřily

obvykle 1 loket, do 2. poloviny 19. století nejrozšířenější délkovou jednotku), kvůli zamezení podvodů byla motovidla i úředně cejchována.

Nejstarším a nejjednodušším typem bylo motovidlo ruční, dokonalejším pak motovidlo počítací, které bylo vybaveno jednoduchým počítacím zařízením, jež tvořilo ozubené kolečko, západka a plíšek (po jednom otočení nitě kolem ramen poskočila západka o 1 zub, po daném počtu otáček narazila na plíšek a vydala zvukový signál).

Motovidla (ta šikovní) vymizela z domácností už více než před 100 lety. Pokud je ovšem chcete spatřit na vlastní oči, pak navštivte Vsetínský krpec, v rámci kterého se 28.6. v 19 hodin uskuteční přednáška o podomácké výrobě textilu nazvaná Ovce, moje ovce.

Mgr. Milada Fohlerová, etnograf, MRV Vsetín

Obř: Ruční a počítací motovidlo (vzadu). Foto: M. Fohlerová